

KULTUR

Målerisk meditation och rymdskulptur

PUBLICERAD 2017-08-31

Stockholms gallerier inleder nu höstsäsongen. Bo Madestrand har fastnat för Carin Ellbergs flöde av självporträtt och Ebba Matz strama skulpturer.

”Självporträtt”

Carin Ellberg

Andréhn-Schiptjenko. Visas t o m 30/9.

”8 minutes 20 seconds”

Ebba Matz

Cecilia Hillström Gallery. Visas t o m 30/9.

När hon gick på Konsthögskolan i 80-talets mitt inledde Carin Ellberg varje dag med att måla ett självporträtt. Högst en timme fick det ta, och formatet var alltid detsamma. Det var ett sätt att hålla skaparångest och självtvivel borta, samtidigt som det var en sorts daglig uppvärmning av handen och ögat. Och blev det inget mer den dagen så kunde hon åtminstone visa inför sig själv och andra att hon hade åstadkommit någonting. Det var en rutin som fastnade. Trettio år senare har antalet självporträtt växt till drygt 600, och nu visas så gott som hela samlingen på galleri Andréhn-Schiptjenko.

Det är som en visuell dagbok, där man kan se hur konstnärens kläder och frisyr växlar från dag till dag och från år till år. Bakgrunden är oftast bara antydd, ett abstrakt färgfält i rosa, blått, grönt eller gult. Ibland tittar ett barnansikte upp, någon gång har hon på sig ett halsband eller örhänge.

Men i övrigt är det mesta sig likt. Ansiktsuttrycket är hela tiden ungefär detsamma, lite avvaktande och nollställt. Målningarna är heller inte särskilt realistiska, anatomin är liksom på glid, hakan och munnen skjuter fram medan ögonen hamnar längre bak i bildplanet, kanske som en effekt av att spegeln hon betraktar sig själv i lutar.

Här finns en märklig distans mellan subjektet Carin Ellberg och objektet Carin Ellberg – som om hon egentligen inte tycker om att bli avbildad eller betraktad. Hon tycks se sig själv mer som form än person, målningarna är inte i första hand psykologiska studier.

På så vis påminner projektet om den japanska konstnären On Kawaras datummalningar, där han varje dag målade en tavla med dagens datum. Fast de var uppenbart kopplade till hans liv och vardag, avslöjade de egentligen ingenting om personen On Kawara – och samma känsla får jag inför Carin Ellbergs självporträtt.

Snarare får man nog betrakta målningarna som en sorts målerisk meditation. De framstår mest av allt som en daglig ritual, någonstans mellan tandborstning och morgongymnastik. Fast mer än trettio år passerat från det första till det sista porträttet i de tätt hängda raderna är det svårt att se någon egentlig utveckling, vare sig måleriskt eller psykologiskt – allt förändras, allt är sig likt.

Tagna var och en för sig är målningarna inte särskilt märkvärda, det intressanta är den konceptuella processen och helheten – målningarna förebådar såväl Marianne Lindberg De Geers bildsvit ”Jag tänker på mig själv” som dagens digitala selfiekultur.

Ebba Matz gick liksom Carin Ellberg på Konsthögskolan i 80-talets mitt och slut. Båda fick också sitt genombrott i 90-talets början, och har sedan dess varit konsekventa i sitt skapande. Men där Ellberg ofta arbetar med en mer organisk, vardaglig estetik, särskilt i sina skulpturer av gamla strumpbyxor och barnkläder, så har Ebba Matz ett mer stramt, återhållet uttryck.

Det är en tendens som går igen i hennes aktuella utställning på Cecilia Hillström gallery, där hon visar en grupp skulpturer som behandlar människans relation till tiden och rummet med rymden som motiv. Här finns bland annat en stor skulptur av vårt solsystem i form av mörka glasklot som monterats på en stålställning, en lika pedagogisk som svindlande rumslig gestaltning av vår belägenhet i kosmos.

Det som framför allt kännetecknar Ebba Matz konst är den exceptionella materialkänslan. Här finns en grupp silverglänsande klot som fångats i svarta nylonnät, men i stället för att lyfta som flöten tycks de dra med sig näten ner i djupet. Här finns en sensualitet i materialen som på en gång är lockande och förfärande.

Utställningens namn syftar på den tid det tar för solens ljus att nå jorden – om den plötsligt skulle slockna har vi alltså drygt åtta minuter på oss innan vi träder in i det eviga mörkret. Det är ett tema man känner igen från Lars von Triers dystopiska film ”Melancholia”, där jorden står inför en hotande katastrof.

Men här finns också ett visst lättsinne, som i de glasklot med blåstrade texter som uppmanar betraktaren att njuta av livet medan tid ännu finns: ”Will you live a little and stay till the bitter end for one last waltz, or leave before the final curtain falls?”

Det som trots allt förenar dessa två uttrycksmässigt olika utställningar är relationen till tiden. I Ellbergs fall mätt i kaffemått, som i T S Eliots dikt om det lilla, långsamma livet, hos Ebba Matz komprimerad i Big bangs oändliga energi. Slut tar den, hur som helst, förr eller senare.

TEXT

Bo Madestrand